

Boazueaiggádiid oktavuoha/ Renägarförbundet har beretts tillfälle att lämna synpunkter på slutbetänkandet ”En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framtiden” (SOU 2021:21) Dnr M2021/00830.

Inledande kommentarer

Urfolk är på grund av deras beroende och nära relation till deras närmiljö och dess resurser bland de första som möter de direkta konsekvenserna av klimatförändringarna. Eftersom klimatförändringarna tenderar att debutera inom det arktiska området innebär det att rennäringen under det senaste decenniet i stort erfarit flertalet påtagliga effekter till följd av ett varmare och förändrat klimat. Klimatförändringarna förvärrar dessutom de svårigheter som urfolk redan står inför, inklusive politisk och ekonomisk marginalisering, förlust av mark och resurser, kränkningar av mänskliga rättigheter, diskriminering och arbetslöshet. Klimatförändringarna påverkar rennäringen, bland annat genom extremväder och stora variationer i synnerhet under vintertid med fler s.k nollgenomslag än tidigare. Dessa nollgenomslag innebär för renskötseln bl.a att snötäcket utsätts för värme eller nederbörd i form av regn eller s.k blöt snö som medför att betestillgångarna blir nedisade och svårtillgängliga. Klimatförändringarna har också lett till ökad nederbörd med ökade snödjup till följd. Onaturlig nederbörd i form av regn eller ökade mängder av snö har medfört dels svårigheter för renarna att nå markbete men också till ökad sårbarhet för rovdjursangrepp och svårigheter för renskötarna att kunna samla ihop renarna undan rovdjur eller för att kunna flytta dem till andra betesområden eller för att kunna påbörja stödutfodring. Andra exempel på klimatförändringarna är extrem värme med bl.a torka och brandrisk till följd. Extrem värme medför ett ökat behov för renarna att kunna tillgå svalka på snö/ glaciärer, vilka enligt forskarna krymper alltmer. Om renarna inte har erforderligt bete att tillgå under vintertid och begränsade möjligheter att söka skydd mot värme och insekter under sommartid kommer renarnas kondition successivt att försämrans, vilket leder till försämrade förutsättningar att successivt kunna överleva. Om renen framgent har svårt att klara sig kommer det att inverka mycket allvarligt på det samiska samhället och den samiska kulturen.

Miljöbalken och rennäringen

Rennäringen erfar ett ökat ianspråktagande av rennäringens traditionella marker. På senare tid har dessa exploateringar gjorts i ljuset av Sveriges miljöåtaganden och miljömål. I sammanhanget är det oerhört viktigt att ha i åtanke att rennäringen historiskt har tvingats överge omfattande arealer till förmån för dels mineralutvinning och dels skapandet av s.k förnyelsebar energi genom vattenkraft. Boazueaiggádiid oktavuoha/ Renägarförbundet menar därför att det viktigt att beakta att det inte dessa miljömålsättningar inte får legitimera ett fortsatt ianspråktagande av

rennäringens traditionella områden utan att noggrant utreda och väga noga konsekvenserna mot de vinster som kan följa av en planerad verksamhet.

Boazueaiggádiid oktavuohtha/ Renägarförbundet lämnar därför endast övergripande synpunkter på ett betänkande som i stort helt saknar ett rennäringssperspektiv.

Boazueaiggádiid oktavuohtha/ Renägarförbundet anser att det är positivt att nuvarande regleringar i miljöbalken ses över. Mot bakgrund av att rennäringen i stort saknas i utredningen är det något som Boazueaiggádiid oktavuohtha/ Renägarförbundet anser bör utredas särskilt. En sådan kompletterande utredning bör lyfta hur rennäringens utmaningar i ett modernt samhälle kan beaktas i syfte att dels arbeta för ett förbättrat klimat utan att göra avkall på det skydd som kringgärdar samisk kultur i allmänhet och rennäringen i synnerhet.

En sådan utredning bör också iakttas en grundlig utredning rörande rennäringen såsom dels ett allmänt och dels ett enskilt och egendomsskyddat intresse. I dagsläget saknas den kunskapen på ett bredare plan och blir ofta föremål för diskussion och argumentation i domstol eller vid myndigheternas prövningar. Enligt Boazueaiggádiid oktavuohtha/ Renägarförbundet krävs således att eventuella förändringar i miljöbalken är förutsägbara för samtliga parter samt att rättssäkerheten för innehavare av särskild rätt, däribland renskötselrätten, inte åsidosätts.

Boazueaiggádiid oktavuohtha/ Renägarförbundet anser att betänkandet saknar en tydlig konsekvensbeskrivning av hur förslagen kommer att påverka renskötelsen. Rennäringen är till sin natur arealkrävande och det är viktigt att ha tillgång till olika typer av funktionella områden för att den ska kunna fortsätta att existera. Detta innebär att i stort sett all konkurrerande markanvändning inom renskötselområdet berör rennäringen och rennäringens framtida förutsättningar. Boazueaiggádiid oktavuohtha/ Renägarförbundet noterar särskilt att renskötelsen såsom såväl ett allmänt som enskilt intresse endast redogörs för under ett kortare avsnitt i utredningen.

Boazueaiggádiid oktavuohtha/ Renägarförbundet anser att det oerhört viktigt att det blir tydligare att åtgärder som syftar till att den gröna omställningen inte får medföra att rennäringens förutsättningar att kunna anpassa sig till förändrade klimatförhållanden genom bl.a bevarandet av kvarvarande betesmarker och en traditionell markanvändning med naturbetesbaserad renskötsel som norm. Ett tydligt exempel på uppenbara konfliktytor mellan rennäringen och skapandet av s.k förnyelsebar energi är exploateringen av betesmarker för vindkraftsetableringar inom renskötselområdet. Vindkraftsparkerna medför bl.a ett minskad flexibilitet att kunna anpassa sig till andra icke förutsebara följder av klimatförändringarna, ökade kostnader, merarbeten till följd av ökade rörelsemönster hos renarna till följd av vindkrafteableringarna och en ökad rentäthet på

kvarvarande betesmarker. Allt detta får till följd att rennäringens traditionella hushållning och förvaltning av betesresurserna och renbetesmarkerna inte blir långsiktigt hållbara till följd av helt externt tillförda och förändrade förutsättningar.

Rennäringen har sedan urminnes tider förvaltat naturen på ett hållbart sätt. Ett långsiktigt hållbart nyttjande av kvarvarande områden och dess naturresurser är en förutsättning för vårt traditionella sätt att leva med, av och tillsammans med renen i ett cirkulärt präglad miljö.

I betänkandet framgår att *"Omprövning och tidsbegränsning måste tillämpas effektivt"* – *"För att förslagen ska få en större effekt krävs dock ökade möjligheter till omprövning och tidsbegränsning av tillstånd"*. Enligt Boazueaiggádiid oktavuoha/ Renägarförbundet är det viktigt att omprövningar av befintliga tillstånd likväl måste prövas enligt de allmänna hänsynsbestämmelserna i 2 kap. miljöbalken. Idag förefaller uppfattningen vara att om det finns ett lagakraftvunnet tillstånd behöver inte en omprövning prövas mot bl.a kunskapskrav, krav om bästa teknik etc inte prövas, vilket riskerar att urholka parallell och samexisterande markanvändning och försätta den i ett sämre utgångsläge än om det var fråga om en helt ny tillståndsprövningen. Det kan enligt Boazueaiggádiid oktavuoha/ Renägarförbundet inte vara meningen med vare sig nuvarande miljöbalk eller en ny och reviderad sådan, likväl är det förbundets uppfattning att detta måste klargöras på ett tydligare sätt.

En *"Ökad användning av biomassa(s.345)"* är initialt en uppenbar konfliktyta eftersom ett ökat uttag av biomassa medför försämrade förutsättningar för en biologisk mångfald och levande skogar. Ett ökat uttag av biomassa riskerar dessutom att leda till ökade avverkningar, vilket av uppenbara skäl är mycket problematiskt för rennäringen och detta är sedan länge känt. Mot bakgrund därav kan Boazueaiggádiid oktavuoha/ Renägarförbundet inte acceptera betänkandets förslag om att revidera skogsvårdslagen för att möjliggöra ökat uttag av biomassa.

För Boazueaiggádiid oktavuoha/ Renägarförbundet, enligt uppdrag

BOAZOEAGGÁDIID OKTAVUOHTA

